

سوره سیزدهم - رعد

این سوره در مکه نازل شده و ۴۳ آیه دارد.

به نام خداوند بخشنده مهربان

الف. لام. را. (از حروف مقطعه قرآن). این است آیه‌های کتاب و آن چه از سوی پروردگار بر تو نازل شده حق است ولیکن بیشتر مردم ایمان نمی‌آورند! خداست که آسمان را، چنان که می‌بینید، بدون ستونی برافراشت سپس عرش را در کمال خلقت بیاراست و خورشید و ماه را مسخر گردانید. هر کدام در مدت معینی در گردش آیند! او امور عالم را تدبیر و تنظیم می‌نماید و آیات و دلایلی را به تفصیل بیان می‌دارد. باشد که شما به لقاء پروردگارتان یقین نمائید! او است خدائی که بساط زمین را بگسترده و در آن کوه‌ها برافراشت و نهرها جاری‌ساخت و از هر گونه میوه‌ها آفرید و جفت‌های دوگانه در آن قرار داد. (تاریکی) شب را (روشنایی) روز می‌پوشاند. به راستی برای ارباب فکر و خرد در این امر آیات و نشانه‌هایی می‌باشد! در زمین قطعاتی نزدیک هم است و بوستان‌هایی از انگورها و کشتزارها و نخل‌ها، که از یک ریشه یا از ریشه‌های مختلف رُسته‌اند و همه با یک آب آبیاری می‌شوند و بعضی از آنها را از لحاظ خوراک بر بعضی دیگر امتیاز و برتری داده‌ایم. به راستی برای صاحبان خرد در آن آیات و نشانه‌ها است! (۱ - ۴)

و اگر عجب کنی تعجب بر گفتار آنهایی باشد که می‌گویند آیا پس از آن که خاک شدیم بار دیگر آفرینش جدیدی پیدا می‌کنیم؟! آنها کسانی‌اند که بر پروردگارش ناباورند و زنجیرها در گردن دارند و یاران آتشند که در آن جاویدان بمانند! آنها بر وقوع عذاب از تو بیش از رحمت شتاب می‌طلبند. محققاً پیش از آنان هم (بر امت‌های گذشته) عذاب‌ها رفته و بی‌گمان پروردگارت بر ستمگری‌های مردم آمرزشگر است و همانا او سخت عقوبت می‌باشد. (۵ - ۶)

کافران گویند چرا (بر پیامبر) آیت و معجزه‌ای از پروردگارش نازل نمی‌شود. همانا تو بیم‌دهنده‌ای و بر هر قومی راهنمایی می‌باشد. (۷)

خدا می‌داند که هر مادری چه بار دارد و در رحم‌ها چه کم و زیاد می‌شود^۱ و همه چیز پیش او به اندازه می‌باشد. داننده نهان و آشکار است و بزرگوار و بلندمرتبه می‌باشد. (بر او) یکسان است که شما در نهان سخن گوئید یا آشکار. و یا آن کس که در ظلمت شب روان است یا در روشنایی روز هویدا می‌باشد. برای انسان از پیش رو و پشت سر فرشتگانی گماشته تا به امر الهی او را پاسداری کنند. همانا خدا هیچ قومی را تغییر ندهد مگر آن‌که آنها نفس‌هایشان را تغییر دهند و چون خدا برگرومی‌اراده بد کند آن را بازگشتی نباشد و جز خدا بر آنها نگاهدارنده‌ای یافت نشود! اوست که برق را برای بیم و امید بر شما می‌نماید و ابرهای گران را پدید می‌آورد! رعد به ستایش او تسبیح می‌گوید و فرشتگان از خوف قهر او. و صاعقه‌ها می‌فرسند و هر که را خواهد دچار آن می‌نماید. با این حال آنها درباره خدا مجادله می‌کنند و او سخت قوی است. دعوت به حق خاص او است و کسانی‌که جز او را می‌خوانند جواب ایشان چیزی ندهد مگر همانند کسی که دوست خویش را به سوی آب گشاید که به دهانش برساند ولی آب به دهانشان رسیدنی نباشد. و نیست دعای کافران مگر در ضلالت و گمراهی! هر که در آسمان‌ها و زمین است با همه آثار وجودیش به رغبت و اشتیاق و به جبر و الزام شب و روز به طاعت خدا مشغول است. (۱۲ - ۱۵)

۱. از لحاظ ماندن جنین در رحم، که بعضی سقط شود، یعنی شش یا هفت و بالاخره نه ماه می‌ماند.

بگو پروردگار آسمان‌ها و زمین کیست؟ بگو خدای یکتا! بگو آیا به غیر از او دوستانی گرفته‌اید که اختیار سود و زیان خویش را ندارند! بگو مگر کور و بینا یکسان است یا مگر ظلمت و نور مثل همدند؟ آیا شریکانی که برای خدا گرفته‌اند مانند خلقتی که خدا کرده خلقتی کرده‌اند؟ پس آفرینش بر آنان مشتبه گشت؟ بگو خدا آفریننده همهٔ اشیاء عالم است و او یگانه مقتر می‌باشد! (۱۶)

او از آسمان آب نازل کرد که در رودخانه‌ها به اندازهٔ وسعت آنها سیل روان شد و بر روی آن کف بلندی برآمد به سان کفی که از آن چه برای تهیهٔ زینت‌الات یا کالای دیگر، در آتش می‌گذارند برمی‌آید. خدا این چنین برای حق و باطل مثل می‌زند (که آن کف چه در سیل و چه در نوب فلزات) به زودی از بین می‌رود ولی آن چه مردم را سود دهد در ته می‌ماند. این چنین خدا مثل‌ها را بیان می‌نماید! برای کسانی که پروردگارشان را اجابت کنند نیکوئی است و آنان که اجابت نکردند، اگر تمام آن چه در زمین است و مانند آن از آن آنان باشد، و آن را فدیه بدهند (سود نرساند)! بدی حساب آنها بر خود آنها است و جایگاهشان دوزخ باشد و چه بد جایگاهی! (۱۷ - ۱۸)

آیا کسی بداند آن چه از جانب خدا بر تو نازل شده حق است مانند کسی که نابینا باشد؟ تنها خردمندانند که پند می‌گیرند! کسانی که به عهد خود وفا می‌کنند و پیمان نمی‌شکنند! و کسانی که می‌پیوندند بدان چه خدا امر به پیوند فرموده (مثل صلوة رَحْم و روابط نیکو با مردم). و از پروردگارشان بیم دارند و از سختی حساب (قیامت) می‌ترسند! و کسانی که در طلب رضای پروردگارشان صبر پیش می‌گیرند و نماز برپا می‌دارند و از آن چه به آنان روزی داده‌ایم در نهان و آشکار انفاق می‌کنند و بدی را با نیکی بازمی‌دارند. سرانجام سرای آخرت برای ایشان است! بهشت‌های عدنی است که آنها و هر یک از پدران و همسران و فرزندان آنها، که شایسته باشند، در آن درآیند و فرشتگان از هر دری بر آنان وارد شوند (و گویند) درود بر شما به سبب آن چه صبر کردید و عاقبت چه سرای نیکو یافتید! (۱۹ - ۲۴)

و کسانی که عهد خدا را پس از بستن آن می‌شکنند و دستور الهی را در مورد پیوند (صلوة رحم و ...) قطع می‌کنند و در زمین فساد می‌نمایند آنانند که بر ایشان لعنت ابدی است و سرای بد! (۲۵)

خدا روزی را بر هر که خواهد فراخ می‌کند یا تنگ می‌نماید و آنها به زندگی دنیا دلشادند در صورتی که زندگی دنیا در مقابل آخرت جز متاع اندک چیزی نیست! (۲۶)

کافران گویند چرا از جانب پروردگار (بر محمد) معجزه‌ای نازل نمی‌شود؟ بگو همانا خدا هر که را خواهد در ضلالت گذارد و آن که را که توبه کرده و باز آید به سوی خویش هدایت نماید. کسانی که ایمان آورده‌اند و دل‌هایشان به یاد خدا آرام گرفته است آگاه باشید که یاد خدا آرام‌بخش دلها است. کسانی که ایمان آورده و کارهای نیکو انجام داده‌اند خوشا به حال آنها و سرانجام نیکو از آن آنها است. (۲۷ - ۲۹)

ما اینچنین تو را در میان امتی فرستادیم که به جای آنها امت‌هایی بودند و درگذشتند. (تو را فرستادیم) که آن چه را بر تو وحی کردیم بر آنان بخوانی. آنها به خدای بخشنده باور ندارند و کفر می‌ورزند. به آنها بگو که او پروردگار من است و جز او معبودی نیست. بر او توکل کردم و بازگشتم به سوی او است! و اگر قرآنی بود که کوه‌ها بدان حرکت داده می‌شدند یا زمین بیهوده می‌گشت یا مردگان بدان گویا می‌شدند (البته همین قرآن بود). بلکه همهٔ امور عالم به ارادهٔ خدا است. آیا کسانی که ایمان آورده‌اند هنوز ندانسته‌اند که اگر خدا

می‌خواست البته همه را هدایت می‌کرد؟ و بر کسانی که کافر شده‌اند به سبب آن چه کرده‌اند همواره مصیبت سختی می‌رسد یا به نزدیک سرای آنها فرود می‌آید تا وعده خدا بیاید. همانا خدا وعده را خلاف نمی‌کند. (۳۰ - ۳۱)

پیش از تو پیامبرانی استهزا شدند و کسانی را که کافر بودند مهلتی دادم و آنگاه مواخذه کردم و عقوبت کردن من چه سخت بود! پس آیا کیست که مراقب اعمال همه است؟ مشرکان برای خدا شریکانی جعل کرده‌اند بگو نام‌های آنها را بگویند! آیا می‌خواهید خدا را در زمین به چیزهایی که نمی‌داند آگاه کنید یا آن که به ظار سخنی (که خودتان هم حقیقت آن را نمی‌دانید بگویند؟ نه!) بلکه برای کسانی که کافر شدند نیرنگشان آراسته گشت و از راه به در شدند و هر که را خدا گمراه کند راهنمایی بر او نباشد! برای آنان در این دنیا عذاب است و البته عذاب آخرت سخت‌تر می‌باشد و جز خدا آنها را نگاهدارنده‌ای نیست! (۳۲ - ۳۴)

بهشتی که به پرهیزکاران وعده داده شده همان است که از زیر درختان آن نهرها روان است. میوه و سایه‌اش دائم است. این بهشت سرانجام کسانی است که تقوی پیشه کردند و عاقبت کار کافران آتش دوزخ باشد. (۳۵)

کسانی که کتاب آسمانیشان داده‌ایم از این قرآن که بر تو نازل شده شادمانند و از احزاب کسی هست که برخی از آن را انکار می‌نماید. بگو به من دستور داده شده که خدا را پرستش کنم و بدو شریکی قرار ندهم. مردم را به سوی او دعوت می‌کنم و بازگشت من به سوی او است. و همچنین ما آن را (قرآن را) با حکمت و فصاحت عربی فرستادیم و اگر بعد از آن که علم و دانش بر تو آمد از هوس‌های آنها پیروی کنی دیگر یاری و نگاهبانی از خدا نخواهی داشت. (۳۶ - ۳۷)

و به تحقیق پیش از تو پیامبرانی فرستادیم و بر آنها همسران و فرزندان قرار دادیم^۱. بر هیچ پیامبری روا نباشد که جز به اذن الهی آیاتی بیاورد. البته برای هر دوره‌ای کتابی باشد. خدا هر چه را بخواهد محو می‌کند یا اثبات می‌نماید و اصل کتاب (کتاب آفرینش یا لوح محفوظ) پیش او است. (۳۸ - ۳۹)

و اگر بعضی از آن چه را که به آنان وعده دادیم بر تو بنمایانیم یا تو را بمیرانیم جز این نیست که وظیفه تو رساندن پیام است و حساب خلق با ما می‌باشد. آیا ندیدید که ما بر زمین می‌پردازیم و آن را از اطراف همی‌کاهیم^۲؟ تنها خداست که در جهان حکم می‌کند و هیچکس به برگردانیدن حکم او قادر نیست و او زودحساب است. (۴۰ - ۴۱)

و به تحقیق کسانی که پیش از آنها بودند نیرنگ‌ها و تدبیرها کردند در حالی که همه تدبیرها پیش خدا است. می‌داند که هر کس چه می‌کند و کافران به زودی دریابند که سرای عاقبت از آن کیست؟ کافران گویند که تو فرستاده خدا نیستی، بگو برای شهادت میان من و شما خدای و کسی که علم کتاب الهی نزد او است، کافی خواهد بود. (۴۲ - ۴۳)

۱. گروهی از مشرکان گفتند چرا این پیامبر زن و فرزند دارد و چطور به طبع فرشتگان نیست. این قسمت از آیه در جواب آنهاست.

۲. منظور آیه را بعضی از مفسران چنین گفته‌اند که هر روز از بلاد کافران می‌کاهیم و بر بلاد اسلام می‌افزائیم.